

Breda, Stad in een Park Overal een verhaal

Visie Openbare Ruimte Breda 2040

Als we door de lens van deze visie kijken zien we Breda in 2040 als een Stad in een Park, die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten. De openbare ruimte is de plek waar veel samenkomt. De behoefte van de gebruiker verandert. De boom staat voor de route die we samen afleggen.

Illustratie: www.schetsontwerp.com

Voorwoord

Overal een verhaal

De openbare ruimte van Breda is van ons allemaal. Het is waar we elkaar ontmoeten, ons verplaatsen, bewegen, ontspannen en het leven vieren. Van het levendige Valkenberg tot het rustige Sonsbeeckpark, van de gezellige drukte op de Haagsemarkt, tot de speeltuin bij jou om de hoek. Het is het hardloopprondje dat je wekelijks maakt, het grasveld waar de kinderen voetballen, de straten waar je dagelijks doorheen rijdt of het bankje waar je even tot rust komt. Deze plekken maken Breda tot de plek die we liefhebben.

Wat deze plekken extra bijzonder maakt, zijn de verhalen die op straat liggen de herinneringen die op iedere hoek te vinden zijn. In elke straat, op elk plein en in elk park schuilen ervaringen, ideeën en dromen. De openbare ruimte is niet alleen een fysieke plek, maar ook een podium voor het dagelijks leven – vol grote en kleine verhalen van Bredanaars. Ze vertellen wie we zijn, waar we vandaan komen en waar we naartoe willen.

Maar Breda verandert, en snel ook. De komende jaren komen er duizenden woningen bij en dat betekent ook meer mensen, meer verkeer en meer drukte op straat. We staan dus voor een uitdaging: hoe houden we onze stad en dorpen leefbaar, veilig, groen en gastvrij, terwijl we ruimte maken voor groei? Hoe blijven we ons Bredase gevoel behouden in een veranderende wereld? Het antwoord ligt in veranderen om te behouden. Juist door keuzes te maken, weten wat we moeten koesteren, slim te ontwerpen en samen te werken, zorgen we ervoor dat ook in 2040 Breda een plek is waar iedereen zich thuis voelt.

Voor deze visie heb ik – samen met velen – geluisterd. Naar bewoners, ondernemers, kinderen, ouderen, experts en passanten. In de binnenstad, in de Haagse Beemden, in Ulvenhout stonden we samen met een auto waarin een grote boom groeit. Dit kunstwerk maakt direct duidelijk waar het knelt in de openbare ruimte. Wat me opviel? De enorme betrokkenheid en liefde van Bredanaars voor hun omgeving. Mensen maken zich sterk voor hun park, hun plein, hun straat. Ze willen schone, hele en veilige plekken. Ruimte om te

spelen, te ontmoeten, tot rust te komen. Ze willen leven in een stad die ademt.

Die geluiden vormen het hart van deze Visie Openbare Ruimte. Een visie die de balans zoekt tussen groei en groen, tussen levendigheid en rust, tussen bouwen en beleven. Een visie die kiest voor balans, toekomstgerichtheid en samenwerking. Die ruimte biedt aan vergroening, beweging en betekenisvolle ontmoetingen. Die bewoners uitnodigt om mee te blijven denken en doen. Want de openbare ruimte is niet van de gemeente – ze is van ons allemaal. En dus zijn we ook samen verantwoordelijk voor hoe ze eruitziet, nu en straks.

Met deze visie zetten we koers naar een Breda dat blijft bloeien. Een Stad in een Park. Een plek met een verhaal waar we veranderen om te behouden. Want alleen samen maken we Breda schoon, veilig, groen en klaar voor de toekomst.

Jeroen Bruijns

Wethouder Openbare Ruimte

Wethouder Bruijns in gesprek met bewoners

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	9
1. Inleiding.....	10
Visie Openbare Ruimte Breda 2040	12
2. Breda in perspectief	20
Verleden, heden en toekomst.....	22
3. Breda, Stad in een Park.....	28
De Bredase ambitie	30
4. Strategische keuzes Breda	36
Focus en gebiedsgerichte aanpak	38
5. Het vervolg.....	54
Op naar de uitvoering	56
Colofon.....	60

Samenvatting Visie Openbare Ruimte Breda 2040

Breda, Stad in een Park

Breda is een Stad in een Park. De openbare ruimte is beleefbaar, bruikbaar en toekomstgericht. Klimaatadaptieve ontwerpen en bereikbaar groen zorgen voor een leefbare en veilige stad. We zijn een levendige stad, die uitnodigt om naar buiten te gaan, te ontspannen, te bewegen, te verwonderen en elkaar te ontmoeten.

Of je nu in Breda woont, werkt of op bezoek bent: samen maken we de stad. De binnenstad, de omliggende dorpen en alle wijken. In 2040 is Breda nog groener, grenzelozer en gastvrijer. In 2040 is Breda veranderd. Breda is een stad geworden die nog meer uitnodigt om te ontmoeten en te bewegen. Maar ook een stad waar je tot rust kan komen. Waar de basis op orde is en het fundament is versterkt: schoon, heel en veilig.

De openbare ruimte bouwt verder op de stedenbouwkundige en historische kwaliteiten die zo kenmerkend zijn voor Breda. De openbare ruimte versterkt de identiteit van Breda. Historische groenstructuren dragen hieraan bij. Plekken zijn herkenbaar, voelen vertrouwd en zijn ontworpen volgens duurzame en beheerbare principes. In de nieuwe woongebieden van Breda is rekening gehouden met de gezondheid van mensen, dieren en planten.

Flexibel gebruik is belangrijker dan ooit. De openbare ruimte is hier goed op ingericht. Inwoners en bezoekers van Breda gebruiken de openbare ruimte op verschillende manieren. Er is een goede balans tussen levendigheid en rust in de stad, dorpen, wijken en buurten. In de openbare ruimte is plek voor toonaangevende kunst, cultuur, festivals en evenementen. De stad ademt een moderne en creatieve atmosfeer. Innovatie en technologie spelen een belangrijke rol.

In 2040 is Breda sterk, veerkrachtig en een aantrekkelijke stad om te wonen, te werken en te bezoeken. De openbare ruimte is de plek die mensen en gebieden met elkaar verbindt, zowel fysiek als sociaal. Dat hebben we samen voor elkaar gekregen. Inwoners, bedrijven en andere organisaties.

1

Inleiding

Visie Openbare Ruimte Breda 2040

De openbare ruimte is het visitekaartje van Breda en belangrijk voor iedereen die hier woont, werkt of op bezoek komt. Het is de plek waar we elkaar ontmoeten, spelen, bewegen, ontspannen, parkeren en verplaatsen. Bossen, singels, parken, vijvers, pleinen, straten en lanen dragen eraan bij dat Breda een fijne stad is om in te leven. Dat willen we graag zo houden, ook in 2040 en daarna. Maar daarvoor moeten we belangrijke keuzes maken. Er is steeds meer vraag naar ruimte. Boven en onder de grond. De stad wordt drukker, intenser en sneller. Tegelijkertijd worden vraagstukken zoals circulariteit, biodiversiteit, kunstmatige intelligentie, veiligheid en verstedelijking ingewikkelder en uitdagingen groter. De waarde van ruimte zal in de nabije toekomst alleen nog maar groeien. De keuzes die we de komende 15 jaar maken zijn van grote invloed op hoe Breda er straks uit komt te zien.

De openbare ruimte moet uitnodigen tot ontspanning. Ik denk aan het vinden van rust en ontspanning in de natuur: bossen en parken om te picknicken, spelen en sporten. En ik denk ook aan evenementen, entertainment en muziek in de binnenstad en omgeving.

Trots en verbinding

Op iedere plek in Breda is de openbare ruimte een belangrijk onderdeel. Het is een combinatie van verleden, heden en toekomst, waarin gebouwen en plekken samen met mensen Breda kleur en betekenis geven. Inwoners en ondernemers in de dorpen, wijken en buurten zorgen voor een eigen sfeer, karakter en verhaal in hun woonomgeving. Elke wijk en buurt heeft een eigen identiteit maar ook eigen kansen en uitdagingen. De ontwikkeling van Breda heeft invloed op hoe mensen de openbare ruimte gebruiken en beleven.

Onder openbare ruimte verstaan we de fysieke ruimte die voor iedereen toegankelijk is en waar een groot deel van het publieke leven zich afspeelt. Dit omvat straten, pleinen, parken en andere vrij toegankelijke gebieden. Gemeenten hebben de verantwoordelijkheid voor een goede en veilige inrichting. We zien dat het hier ook steeds meer over semi-openbaar gebied gaat. In deze visie op de openbare ruimte beperken we ons niet meer strikt tot het gemeentelijk eigendom. Er is steeds meer ruimte voor allerlei mengvormen, zoals onderhoud door bewoners of het openstellen van privéterrein voor bezoekers.

De openbare ruimte van Breda omvat ruim 10 miljoen vierkante meter wegverharding, 500 civiele kunstwerken zoals bruggen en viaducten, 41.000 lichtpunten, 110.000 bomen, 290 kilometer waterlopen en diverse vijvers, plassen, (fiets)parkeerplaatsen, havens, waterspeelplekken en blusvoorzieningen. Daarnaast zorgen 1.300 kilometer rioolbuizen, 800 gemalen en diverse waterinfiltratievoorzieningen en sloten ervoor dat we een goed functionerend watersysteem hebben. Samen vormen ze de parken waar we elkaar ontmoeten, de gazons en waterkanten waar

Een aantal groene ‘longen’ ter compensatie van de bebouwing binnen de gemeente Breda. Geen passieve omgeving, maar ‘bruikbaar’ voor de Bredanaars. Dat is mijn wens.

we ontspannen, de plekken waar we spelen en de bermen en plantvakken die onze stad kleur geven. Het is onze thuisbasis én ons visitekaartje naar buiten. Samen zorgen we ervoor dat deze ruimte ook in 2040 een bron van trots en verbinding blijft vormen. Want de openbare ruimte van Breda is waar het leven samenkomt.

Concurrerende ruimteclaims

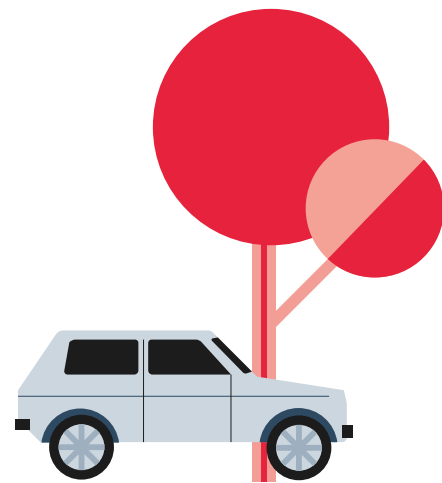
Breda blijft zich ontwikkelen. Tot 2040 komen er in Breda 25.000 woningen bij en gaan we 45 tot 75 hectare bedrijventerrein herontwikkelen. Dit gebeurt grotendeels binnen de bestaande bebouwde omgeving, zoals bij het station, langs het spoor en in de wijken. Ook in de dorpen is aandacht voor groei. Breda groeit naar ongeveer 215.000 inwoners. De impact van de energietransitie op de openbare ruimte, zowel fysiek als met betrekking tot de bereikbaarheid van onze stad en dorpen (denk aan wegopbrekingen), is erg groot. De openbare ruimte wordt in de toekomst steeds vaker ingezet voor innovatieve, nieuwe voorzieningen. Denk bijvoorbeeld aan transformatorhuisjes, laadpalen en buurtbatterijen. Ook onze mobiliteit verandert. We lopen en fietsen meer, gebruiken vaker het openbaar vervoer en er komen steeds meer verschillende (duurzame) vervoersoplossingen bij. Naast de fiets zien we deelscooters, fatbikes, steps, elektrische deelauto's, drones en straks misschien ook zelfrijdende auto's. Wie en wat heeft voorrang?

Dilemma's en keuzes

Het gebruik van de openbare ruimte verandert. De openbare ruimte is meer dan ooit een plek die functies vervult voor een groeiende en diverse groep mensen met uiteenlopende wensen en behoeften. Dit brengt uitdagingen met zich mee. Wat als we in een smal bestaand trottoir meerdere kasten voor verzwaring van het elektriciteitsnet moeten plaatsen? Het wordt dan bijvoorbeeld voor een inwoner met een handicap lastiger om deze te passeren met een scooter. Of denk aan de wens van een buurt om de parkachtige omgeving, het water en groen in de wijk, te behouden terwijl er plannen zijn om extra woningen op die plek toe te voegen. Of het plaatsen van een bewakingscamera: vergroten we zo de veiligheid van onze openbare ruimte, of tasten we daarmee de privacy van onze inwoners en bezoekers aan?

Met deze visie bieden we handvatten voor antwoorden op cruciale vragen zoals: Hoe prioriteren we concurrerende ruimteclaims? Welke waarden van dorpen, wijken en buurten willen we koesteren en versterken in de sprong van de komende vijftien jaar? Hoe zorgen we ervoor dat de openbare ruimte beheerbaar blijft? En welke rol speelt de gemeente hierin? Hoe maken we onze openbare ruimte flexibel, integraal en toekomstgericht? Zonder alles perfect af te hebben, maar juist eigenheid en soms rauwheid te omarmen? Met deze visie leggen we de basis voor een openbare ruimte die tegemoetkomt aan de beleving, wensen en behoeften van gebruikers, nu en in de toekomst.

Verhaal van Breda

In het Verhaal van Breda is het DNA van de stad samengevat. 'Breda brengt het samen'. Deze kernboodschap staat symbool voor een stad die mensen, ideeën en plekken verbindt. In Breda bouwen we samen aan een toekomstgerichte, inclusieve en leefbare stad. Dat doen we met het gemeentebestuur, inwoners, ondernemers, talenten en partners in de stad, wijken en dorpen. De drie merkwaaarden – Groen, Grenzeloos en Gastvrij – staan daarbij centraal.

Groen – een stad in het park: Groen is niet bijzaak in Breda, maar het uitgangspunt. De stad biedt ademruimte, balans en kwaliteit van leven. We leven, werken, ontspannen en ontmoeten in het groen. Duurzaamheid, gezondheid en toekomstgericht denken vormen de basis van een stad die leefbaar is – nu én voor volgende generaties.

Grenzeloos – een stad van oplossingen: In Breda kijken we voorbij grenzen: sectoren, disciplines en landsgrenzen. We denken in mogelijkheden, niet in beperkingen. Met creativiteit, technologie en vindingrijkheid bouwen we aan innovatieve oplossingen. Breda is open, experimenteel en vooruitstrevend – een stad waar ruimte is voor ideeën én mensen.

Gastvrij – een stad van ontmoeting: Breda is een gastvrije en toegankelijke stad waar iedereen zich welkom voelt. Het is een plek van onverwachte ontmoetingen, waar mensen naar elkaar omkijken en waar het leven gevierd wordt. In Breda krijg je meer dan je vraagt – een stad die uitnodigt om mee te doen, te delen en samen verder te komen.

Omgevingsvisie Breda 2040

Breda is sterk en veerkrachtig. In de Omgevingsvisie Breda 2040 wordt de openbare ruimte gezien als een plek die mensen en gebieden met elkaar verbindt, zowel fysiek als sociaal. Dit gebeurt door bijvoorbeeld het verbeteren van fietspaden, wandelroutes en belangrijke verkeerspunten. En door het verminderen van barrières in de stad. Deze verbeteringen komen voort uit kansen die ontstaan, door veranderingen in de omgeving of uit de noodzaak om de openbare ruimte goed te onderhouden. Met deze visie geven we meer duidelijkheid hoe de openbare ruimte te ontwerpen, in te richten en te beheren. We werken aan de ambitie om Breda in 2030 een Stad in een Park te laten zijn door de opgaven en kansen op een samenhangende manier aan te pakken.

Samen met de stad, het proces

Deze visie hebben we **samen** gemaakt! Samen met inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties in Breda. We hebben hierbij ingezet op communicatie en participatie. Er heeft een uitgebreid participatieproces plaatsgevonden en er zijn twee onderzoeken uitgevoerd. Via workshops en interviews hebben we belanghebbenden en gebruikers van de openbare ruimte betrokken. Een groot aantal stakeholders van verschillende beleidsdomeinen is eveneens via workshops en gesprekken om input gevraagd.

Inwoners en specifieke groepen, zoals jongeren en ondernemers, zijn gevraagd mee te denken via gesprekken en een enquête. De quotes in deze visie zijn reacties van individuele respondenten uit het publieksonderzoek dat voor deze visie is uitgevoerd. Een bijzonder onderdeel hiervan waren de ontmoetingen, die op verschillende plekken op straat hebben plaatsgevonden. Met inzet van 'De Reizende Boom' is het contact met inwoners en bezoekers op straat op een ludieke manier tot stand gebracht. Met stellingen op PlanBreda is een extra toets op de inhoud van de visie gedaan.

De opbrengst? De gemene deler uit de onderzoeksresultaten en het participatieproces zijn de behoefte aan een groene, gezonde leefomgeving en de oproep om te investeren in bewegen, ontmoeten en beleving in de openbare ruimte. Dat lichten we in deze visie uitgebreid toe. In de bijlage zijn de onderzoeksresultaten, het participatieverslag en de uitkomsten van PlanBreda opgenomen. Door de visie heen zijn citaten opgenomen van inwoners van Breda over de openbare ruimte. We kijken terug op een intensief en mooi proces en bedanken iedereen die hier een bijdrage aan heeft geleverd!

Looptijd van de visie

We hanteren voor deze visie een looptijd van 15 jaar en kijken naar Breda in 2040. Dat is ver genoeg om strategische keuzes te kunnen maken en overzichtelijk genoeg om op bestaande opgaven en ontwikkelingen in te kunnen spelen. De ambitie in deze visie vraagt om een gefaseerde uitvoering. We vertalen deze visie in een volgende bestuursperiode naar een uitvoeringsprogramma, een

methodiek areaaluitbreiding en een Handboek Openbare Ruimte. Ook stellen we beleid "objecten in de openbare ruimte" op, dat de juridische vormgeving en de afwegingen voor objecten in de openbare ruimte regelt. Het uitvoeringsprogramma heeft telkens een looptijd van vier jaar. Zo kunnen we meebewegen met trends en ontwikkelingen, kansen en uitdagingen, en tussentijds veranderingen of aanpassingen doorvoeren zonder dat de visie zelf hoeft te worden aangepast.

Financiële haalbaarheid

Bij het opstellen van deze visie zijn we uitgegaan van het huidige financiële kader. Door slim beheer en onderhoud, de inzet van technologie en data en het maken van strategische keuzes die te beheren zijn kunnen we efficiënter (samen)werken. Omdat we snappen dat beheer en onderhoud van de openbare ruimte betaalbaar moet blijven. Dat doen we vanuit een gezamenlijke opgave. Samen met inwoners, bedrijven en andere organisaties.

2

Breda in perspectief

Verleden, heden en toekomst

De gevolgen van klimaatverandering, de energietransitie en de noodzaak voor extra woonruimte zijn zichtbaar in onze stad, dorpen, wijken en buurten. Samen bepalen we de nieuwe koers. We zien de veranderende situatie als een kans en bouwen erop voort. We koesteren de identiteit van Breda, versterken die.

Water en groen als kwaliteitsdragers

Breda is aan het water ontstaan en heeft er eeuwenlang de vruchten van geplukt. Water wordt de laatste decennia steeds meer omarmd als een kwaliteitsdrager. Dit heeft tot iconische projecten als De Haven, De Nieuwe Mark en Markdal geleid. Op veel plekken biedt de betekenis van het water nog meer ruimte voor inspiratie. Deze liefde voor het water stroomt door deze visie op de openbare ruimte, als onderdeel van een hoogstedelijk centrum, vitale dorpen en Stad in een Park.

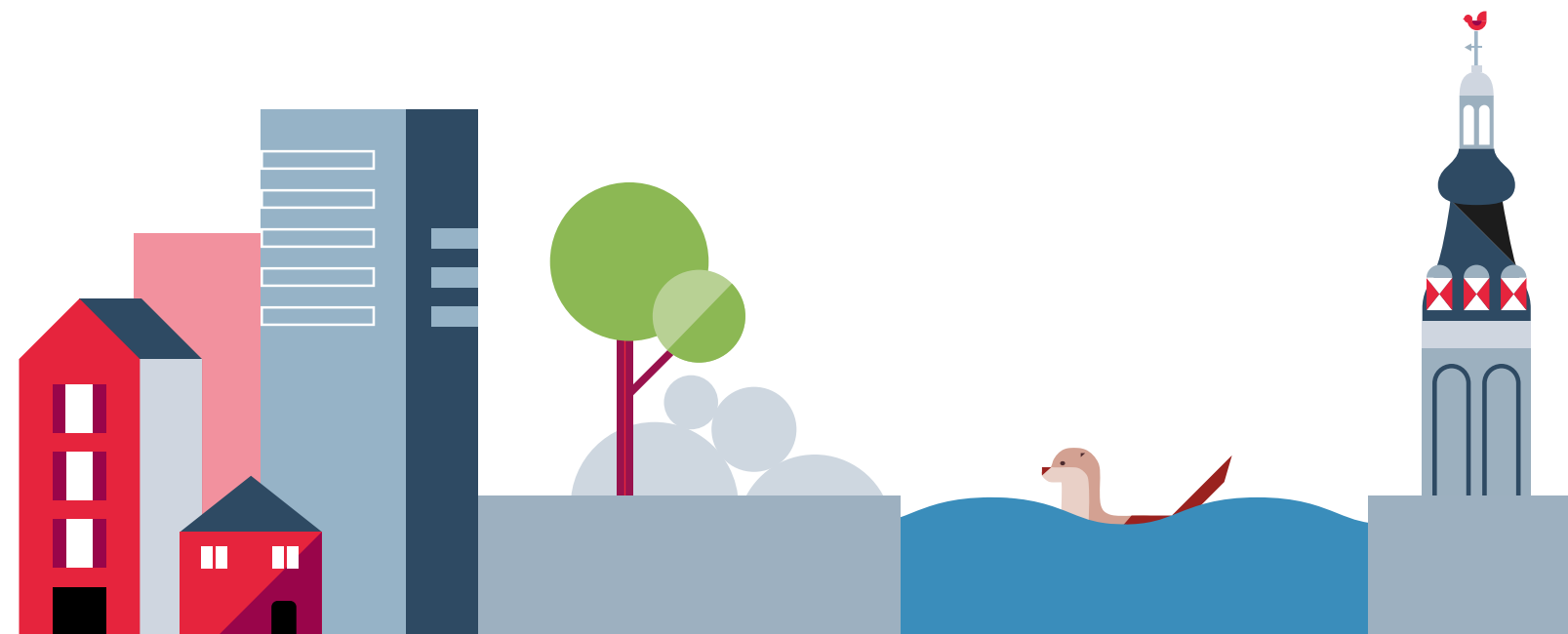
Breda heeft een rijke historie, die nog steeds zichtbaar en beleefbaar is. Bijvoorbeeld in de landgoederen zoals Landgoed Wolfslaar, het stuifzandgebied Cadettenkamp bij Teteringen, de Paarse Heide, de Speelhuislaan en het Kasteel van Breda. Dat geldt zeker ook voor de militaire geschiedenis in Breda. Die zien we naast de KMA onder andere terug in de voormalige kazerneterreinen die inmiddels een andere bestemming hebben gekregen, maar met behoud van een verwijzing naar hun oorsprong. Ook de voedingsmiddelenindustrie heeft zijn stempel gedrukt op Breda, denk aan de aardbeien van De Rith, of de suikerbieten op het voormalige CSM-terrein, of bijvoorbeeld de Kwatta en de Hero.

Het samenspel tussen stad en ommeland, zand en klei, water en groen, cultuur en natuur is kenmerkend voor de kaart van Breda. Dit zien we terug in de uitbreidingswijken buiten de singels zoals Sportpark, Zandberg, Tuinzigt en Belcrum en de karakteristieke wederopbouwwijken zoals Heuvel en Boeimeer. Breda heeft karakteristieke lanen, zoals de Claudius Prinsenlaan en grote groene uitbreidingen met wijken als de Hoge Vucht en de Haagse

Beemden. Vanuit de moderne campusgedachte is later het Chassépark ontstaan. De oorspronkelijke kerkdorpen hebben hun eigen transitie doorgemaakt, zoals recent bij het toevoegen van de groen blauwe mantel om Bavel en Park Overbos in Prinsenbeek. Of denk aan andere initiatieven in Bredase wijken zoals de Plukroute in Princenhage en Pluk's Speeltuin in Tuinzigt. Hier voegen we weer nieuwe verhalen toe aan onze stad, dorpen, wijken en buurten. Blind Walls Gallery geeft hier haar eigen unieke invulling aan door samen met bewoners de verhalen van een specifieke plek in beeld te laten brengen door gerenommeerde kunstenaars. En NAC Breda niet te vergeten! De binding tussen Breda en de voetbalclub is hecht en heeft een rijke historie.

Veel ruimte voor water en groen in combinatie met moderne en architectonische gebouwen, maar met behoud van historische elementen. Dat is mijn toekomstbeeld voor de openbare ruimte in Breda.

(Her)ontwikkelingen bieden kansen

In de komende vijftien jaar wordt rondom de binnenstad een aantal grote (her)ontwikkelingsprojecten uitgevoerd. Door het woningtekort is de ontwikkel- en bouwactiviteit in deze gebieden de komende decennia hoog. Dit zorgt voor verdere verdichting van het stedelijke gebied. Daar waar de ruimte beperkt is en de druk hoger wordt, ontstaan uitdagingen en tegelijkertijd biedt dit ook ruimte voor kansen. Een groot deel van de 25.000 woningen die tot 2040 gepland zijn worden in en om het bestaande centrum gebouwd. De ontwikkeling van de grote projecten lopen vroeg of later ongeveer gelijk op; 't Zoet, Havenkwartier, Seelig, het Chasséveld. Meer inwoners vraagt ook om voldoende voorzieningen, waaronder groene verblijfsruimtes.

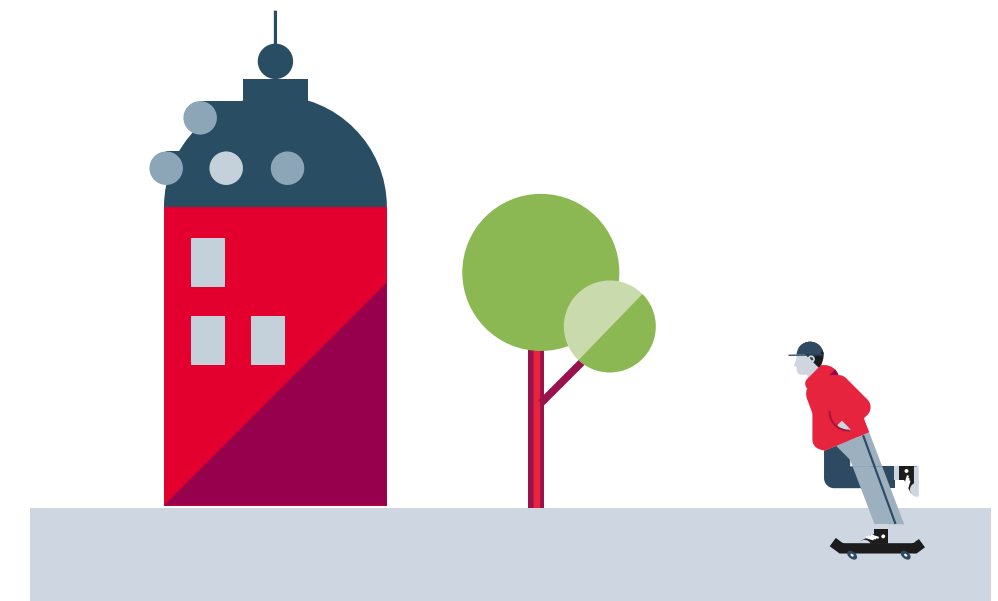
Een belangrijk kenmerk van de buitenruimte is voor mij samen, plezier en beweging.

Rauwere plekken (tijdelijk) gebruiken

Ontwikkelingen en veranderingen in de openbare ruimte vinden steeds vaker plaats in bestaand stedelijk gebied. Participatie door inwoners en ondernemers bij (her)ontwikkeling en beheer is daarom essentieel. Bij hen zit vaak, naast een direct belang, ook veel kennis en expertise. Zij zijn een belangrijke drager en investeerder in het beeld van de stad, dorpen, wijken en buurten. Publiek en privaat sluiten op elkaar aan. Uitdagingen en kansen liggen er niet alleen voor de mogelijke 'eindsituatie', maar ook voor de 'tussentijd'. In de komende jaren is de binnenstad omringd door bouwlocaties. Die komen gefaseerd tot realisatie. In deze visie op de openbare ruimte in Breda past daarom ook een perspectief op hoe we tijdelijk gebruik kunnen maken van de vele hectaren terrein die 'ongebruikt' liggen. Hoe kunnen we deze aantrekkelijk maken voor de Bredanaars en vooral ook voor de pioniers en inwoners van deze transformatielocaties? Want ook deze rauwere plekken mogen (tijdelijk) gebruikt worden. De stad is immers nooit af en blijft in ontwikkeling. Ook andere partijen dan de gemeente spelen hier een belangrijke rol.

Intensiever gebruik openbare ruimte

Mondiale trends zoals klimaatverandering, toenemende eenzaamheid, vergrijzing, de groeiende kloof tussen arm en rijk, afname van de biodiversiteit en de dreiging van water gerelateerde zaken, gaan niet aan Breda voorbij. Datzelfde geldt voor de maatschappelijke en fysieke transitie waar we ondertussen middenin zitten, denk aan de energietransitie en de woningbouwopgave. Ook die hebben effect op de openbare ruimte van Breda. De openbare ruimte wordt steeds intensiever en diverser gebruikt. Niet alleen zijn er straks meer mensen die van dezelfde ruimte gebruik willen maken, ook hebben deze mensen uiteenlopende behoeften. Dit zal soms schuren. Mensen ontmoeten elkaar steeds vaker op terrassen of in parken, op pleinen en op straat voor heel uiteenlopende activiteiten: om te ontspannen, te feesten, te sporten, te verplaatsen of te werken. Tijdens de Corona-periode zijn mensen hun directe omgeving anders gaan waarderen en beleven. Ook doordat meer mensen vaker thuis werken veranderen de behoeften aan werk- en ontmoetings- en rustplekken. Breda wil inspelen op deze veranderingen en brengt de basis op orde: schoon, heel en veilig. Door de ontwikkeling in de behoeften en drijfveren van mensen is het gebruik van de openbare ruimte continu in beweging. Dat blijven we onderzoeken en monitoren. Met die inzichten kunnen we de balans zoeken en waar nodig scherpe keuzes maken.

Robuuste hoofdstructuren

Robuuste structuren zorgen voor een langere levensduur en een hogere kwaliteit van de openbare ruimte. Het zijn de kwaliteitsdragers van de openbare ruimte. We bereiden daarom de openbare ruimte voor op fysieke en sociale veranderingen, zoals groei en een andere samenstelling van de bevolking, klimaatverandering en nieuwe vormen van gebruik. Door de openbare ruimte ook flexibeler (op verschillende manieren en momenten) in te richten ontstaat een omgeving waar meer experimenten en vernieuwing mogelijk zijn. Denk aan verblijfsruimtes met verplaatsbare zitplekken en/of groen of tijdelijk gebruik van beschikbare openbare ruimte. We richten de openbare ruimte klimaatadaptief in, om extreme hitte, droogte en wateroverlast beter op te kunnen vangen. Dat doen we onder andere samen met inwoners, organisaties en ontwikkelaars van woningbouwprojecten en woningbouwcorporaties, vanuit een gebiedsgerichte aanpak.

Data en technologie

Breda zet zich in voor een goed digitaal netwerk. Dit zorgt ervoor dat we beter verbonden zijn, minder kwetsbaar zijn en economisch sterker worden. Veranderingen zoals digitalisering bieden Breda veel mogelijkheden. Hierdoor worden nieuwe, betaalbare oplossingen ontwikkeld. Denk bijvoorbeeld aan sensoren en data voor het onderhoud van de openbare ruimte. Digitalisering biedt veel kansen, maar het is ook belangrijk om balans te vinden tussen online en offline leven. Jongeren zoeken bijvoorbeeld spanning en contact in online omgevingen, zoals bij gamen. Tegelijkertijd hebben diezelfde jongeren ook behoefte om elkaar fysiek te ontmoeten in de openbare ruimte, zoals bij festivals en evenementen.

Door het inzetten van data kunnen we de openbare ruimte efficiënter beheren en onderhouden. Er rijden bijvoorbeeld al scanauto's rond om wegen, lantaarnpalen of prullenbakken te inspecteren, zodat we reparaties efficiënter kunnen plannen. Zo helpt de bereikbaarheidsapp van Breda al bij het vinden van mindervalidenparkeerplaatsen en -toiletten en comfortabele routes. Camera's en telsystemen brengen verkeersstromen en groepsbewegingen in beeld, zodat we hierop slim kunnen inspelen. Ook geluidsregistratie en -regulering worden ingezet om festivals beter te beheren. Drones kunnen worden ingezet om zwerfafval op te sporen, calamiteiten te managen en de veiligheid in afgelegen gebieden te bewaken.

Er zijn nog veel mogelijkheden om de openbare ruimte flexibel en multifunctioneel in te richten. Virtual Reality-technieken kunnen avontuur en beweging samenbrengen, gekoppeld aan de Bredase historie en specifieke locaties. Slimme oplossingen en interactieve ervaringen maken de stad, dorpen, wijken, buurten en buitengebied duurzamer, veiliger en aantrekkelijker voor iedereen. Zo vertellen we weer nieuwe verhalen. De combinatie van digitale technieken en een flexibele inrichting van de openbare ruimte biedt veel (nieuwe) kansen. Deze kansen willen we graag verder verkennen, ontwikkelen en toepassen, samen met de Bredase onderwijsinstellingen die hierin uitblinken.

De openbare ruimte is voor mij een ontmoetingsplek waar je ruimte hebt om te relaxen, te sporten, lekker samen te zijn, een boek te lezen. Een plek waar iedereen zonder tuin ook kan genieten in de stad van rust of juist van gezelligheid.

3

Breda, Stad in een Park

De Bredase ambitie

Wereldwijd komt er meer aandacht voor geluk en welzijn in steden. Nederland staat in de top vijf van de world happiness index. Een goed ingerichte openbare ruimte helpt om mensen gezonder en gelukkiger te maken. Ook de Bredase inwoners willen wonen en werken in een groene stad. Een groene stad, dorp, wijk of buurt die uitnodigt tot gezond leven, met ruimte voor rust en reuring. Waar ontmoeten en bewegen centraal staan. Die veilig én schoon is, want afval op straat is en blijft voor alle leeftijden een storende factor. Breda mag een stad zijn, waar we samen de identiteit van betekenisvolle plekken koesteren. Een stad die ruimte laat om te ontwikkelen met respect voor het verleden.

De menselijke maat telt

De herkenbare historische iconen als de Grote Kerk, het Begijnhof, het Valkenbergpark, de Grote Markt, de Singels, het Mastbos, landgoed Wolfslaar en het Markdal laten zien waar de stad vandaan komt. Breda is van ons allemaal. De verhalen liggen op straat: hier leerde je fietsen of kreeg je misschien je eerste kus, ging je naar je eerste festival of wandel je elke week met de buurvrouw. Mensen maken de stad, dorpen, wijken en buurten. Samen maken we nieuwe verhalen. In Breda telt de menselijke maat. Die willen we koesteren en behouden. Dat doen we door ontmoeten te stimuleren in de openbare ruimte, ook in de toekomst. Een Stad in een Park die uitnodigt om te bewegen en te beleven. Het bouwen aan onze openbare ruimte kunnen we niet alleen, maar doen we nadrukkelijk samen. Met inwoners, bedrijven, onderwijsinstellingen en andere organisaties.

Uitkomsten participatieproces

In het participatieproces is invulling gegeven aan een betekenisvolle, (be)leefbare en wendbare openbare ruimte. Op basis van de uitkomsten van het participatieproces zijn onderstaande adviezen geformuleerd.

- Creëer betekenisvolle plekken in de openbare ruimte
- Ontwerp voor ontmoeting, beleving en zintuigen
- Zorg voor een gezonde, groene leefomgeving
- Denk flexibel en maak de openbare ruimte bruikbaar
- Betrek inwoners en wijkpartners actief en vroegtijdig
- Zorg voor balans tussen functies, gebruik en karakter
- Versterk de rol van elk gebiedstype
- Investeer in slimme, toegankelijke mobiliteit
- Voorkom verrommeling, plan voor kwaliteit
- Durf te kiezen én kies voor de lange termijn

Ik ben ervoor om de openbare ruimtes die er zijn te gebruiken om de samenleving meer aan het bewegen en sporten te krijgen. Allemaal vanuit de overtuiging dat sporten mensen met elkaar in verbinding brengt maar ook zorgt voor een betere gezondheid. Hopelijk kan de gemeente dit toegankelijker maken door hierin proactief mee te denken met verenigingen en stichtingen.

Bewegen en ontmoeten

Breda is een Stad in een Park die uitnodigt tot ontmoeten en bewegen. Dit is onze ambitie voor de openbare ruimte. Want de uitkomsten van de publieksonderzoeken en het participatieproces zijn duidelijk. Enerzijds staat de behoefte aan groen met stip op nummer één. Tal van onderzoeken geeft al aan dat groen gelukkig maakt, onze inwoners bevestigen dat! Anderzijds is de rol die de openbare ruimte speelt op het gebied van sociale en fysieke gezondheid van onze inwoners een terugkerend onderwerp van gesprek.

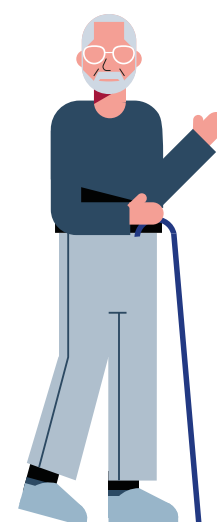
Onze inwoners zien de openbare ruimte als een plek van ontmoeten, bewegen (sporten, spelen, wandelen en fietsen) en rust. Identiteit en beleving (erfgoed, cultuur, evenementen) lopen hier als een rode draad doorheen. Stimuleren van bewegen en ontmoeten in de openbare ruimte heeft tal van fysieke en mentale gezondheidsvoordelen. Ontmoeten draagt bij aan sociale cohesie, leefbaarheid en het gevoel van veiligheid. Een openbare ruimte die uitnodigt om te bewegen nodigt ook uit om naar buiten te gaan. Om te spelen, ravotten, wandelen, sporten en te recreëren. Door rustige plekken met elkaar te verbinden en meer groen en water aan te brengen creëren we openbare ontmoetingsplaatsen. Daarnaast stimuleren we wandelen en fietsen. Zo zorgen we voor een leefbaar, aantrekkelijk, beleefbaar en levendig Breda! We kiezen hierbij nadrukkelijk voor kinderen, jongeren en ouderen bij de inrichting van de openbare ruimte. Kinderen en jongeren willen we laten opgroeien in een groene en gezonde omgeving. Daarnaast

worden inwoners ook in Breda steeds ouder. Dat betekent dat onder andere de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor deze groep steeds belangrijker wordt. We willen dat de openbare ruimte toegankelijk blijft voor de groter wordende groep ouderen. Via de reacties op PlanBreda is de oproep gedaan om meer openbare toiletten in de openbare ruimte voor ouderen of mensen met gezondheidsproblemen toe te voegen. Hier komt extra aandacht voor, onder andere in de komende voorzieningenrichtlijn en waar het gaat over voorzieningen in openbare gebouwen.

Door de inwoners van Breda zijn zes 'gouden regels' opgesteld. Die zijn gedestilleerd uit de onderzoeksresultaten. We hebben deze ter harte genomen bij het opstellen van deze visie.

Uitkomsten publieksonderzoeken

- Investeer in groen (biodiversiteit, gezondheid en klimaatadaptatie)
- Houd Breda toegankelijk (mobiliteit en parkeren)
- Stimuleer ontmoeting (kinderen, jongeren en ouderen)
- Houd balans (in gebruik en inrichting)
- Creëer een geborgen gevoel (voor en met de gebruiker)
- Heb oog voor de toekomst (multifunctioneel en flexibel gebruik)

Groene ruimtes opvrolijken met bankjes en andere leuke voorzieningen voor jong en oud, dit is goed voor samenkomen en verbinding. Fietspaden en stoepen goed begaanbaar maken, ook voor invaliden, en goede verlichting aanbrengen. Dit zorgt voor zichtbaarheid en veiligheid.

Veiligheid en toegankelijkheid

De wensen en behoeften van onze inwoners zijn ambitieus, maar we vergeten de basis niet. Want toegankelijke stoepen, fietspaden, parkeerplaatsen, goede verlichting en sociale en fysieke veiligheid zijn basisbehoeften van onze inwoners. De basis op orde brengen en houden. Zorgen voor een openbare ruimte die beheerbaar en veilig is. Dat mogen onze inwoners van ons verwachten, naast de ambitie die we uitspreken.

Veiligheid is belangrijk voor het creëren van een leefbare en aangename openbare ruimte. Daarom is schoon, heel en veilig de basis van deze visie. Die basis versterken we.

In Breda moet je veilig kunnen opgroeien en uitgaan, wonen en werken. Een goed onderhouden openbare ruimte helpt bij het gevoel van veiligheid. Wanneer de openbare ruimte schoon en groen is ontstaat er een prettige sfeer waarin mensen elkaar sneller ontmoeten en elkaar eerder zullen helpen. Een vriendelijke groet kan meer betekenen voor het veiligheidsgevoel dan een bewakingscamera.

In een veilige stad kennen buurtbewoners elkaar en bieden elkaar de helpende hand in moeilijke tijden. Breda is namelijk een weerbare stad. In situaties van overmacht of dreiging van buitenaf hebben we oog voor de impact die dit kan hebben op onze openbare ruimte. We stimuleren inwoners om er voor elkaar te zijn bij een ramp en crisis of bij bepaalde situaties zoals stroomuitval, extreme hitte of -regenval. Bij het ontwerp en de inrichting van de openbare ruimte nemen we veiligheid mee. Dit doen we vanuit het perspectief van verschillende gebruikers. Want verschillende doelgroepen ervaren veiligheid in de openbare ruimte anders.

Spanningsveld

De toegankelijkheid van de openbare ruimte in Breda borgen we door het toepassen van de Toegankelijkheidsstandaard. Deze standaard is geen tovermiddel, we moeten realistisch blijven: het overal volledig toegankelijk maken van de openbare ruimte voor écht iedereen is niet uitvoerbaar. Ook kunnen niet alle behoeften van alle verschillende gebruikers tegelijkertijd op dezelfde plek verenigd worden.

Breda is een plek waar iedereen zich welkom voelt. Waar mensen worden gezien. Waar kinderen en jongeren een plek hebben om te spelen en bewegen, waar mensen die het minder hebben zich geborgen voelen, waar ouderen zich veilig voelen, waar mensen die minder mobiel zijn zich welkom voelen.

4

Strategische keuzes Breda

Focus en gebiedsgerichte aanpak

Om in 2040 een Stad in een Park te zijn moet Gemeente Breda vanaf nu bewuste keuzes maken bij het ontwerp, de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. In dit deel geven we, aan de hand van dilemma's in de openbare ruimte, aan wat we als gemeente blijven doen, wat we anders gaan doen, wat we extra doen en wat we niet meer doen. Omdat we niet alle dilemma's op voorhand kunnen oplossen, kijken we altijd wat in de praktijk het beste past voor de specifieke situatie. Omdat verschillende type gebieden hun eigen uitdagingen in de openbare ruimte hebben geven we per type gebied (centrumgebieden, woonwijken, dorpen, werklandschappen, buitengebied) aan waar we op willen focussen.

Veel meer groen. Groen dat meehelpt tegen de wereldwijde opwarming van de aarde. Groen dat weinig onderhoud nodig heeft. Groen dat voor rust en een gevoel van geluk zorgt. Groen dat helaas ook hufterproof is. Groen dat onze jeugd weg van social media delete en weer terug naar de natuur brengt.

Veiligheid en toegankelijkheid

We streven naar een openbare ruimte die sociaal en fysiek veilig, schoon en aantrekkelijk is. Al onze inwoners moeten zich, ongeacht leeftijd of beperking, idealiter overal in de openbare ruimte prettig voelen en deze zo goed mogelijk kunnen gebruiken. Maar we kunnen de openbare ruimte niet altijd en overal volledig toegankelijk maken vanwege de kosten die dat met zich meebrengt en ook vanwege ruimtegebrek op sommige plekken.

Veiligheid is belangrijk voor het creëren van een leefbare en aangename openbare ruimte, ook in Breda. Een goed ontworpen en onderhouden openbare ruimte kan bijdragen aan een groter gevoel van veiligheid, terwijl een slechter onderhouden, of minder doordachte openbare ruimte juist minder veilig aanvoelt. Veiligheid is een belangrijk onderdeel van het fundament van deze visie. Dat willen we versterken. Dat doen we onder andere door de basis op orde te brengen.

↑ Wat blijven we doen?

De openbare ruimte is sociaal en fysiek veilig, schoon en aantrekkelijk, zodat iedereen – ongeacht leeftijd of beperking – zich er prettig voelt en deze zo goed mogelijk kan gebruiken.

↔ Wat doen we anders?

Bij de (her)inrichting van de openbare ruimte hanteren we de toegankelijkheidsstandaard van de Gemeente Breda. Sociale veiligheid wordt al vanaf het ontwerp meegenomen. We verbeteren, waar nodig, de toegankelijkheid en veiligheid rondom scholen.

☆ Wat doen we extra?

Door slimme toepassing van verlichting en beplanting vergroten we het gevoel van veiligheid. Voor specifieke doelgroepen passen we de openbare ruimte aan, zoals met dementievriendelijke routes, schoolroutes of extra beweegruimte voor kinderen en jongeren in bepaalde buurten. We ontwikkelen een afwegingskader voor veiligheid in de openbare ruimte.

✗ Wat doen we niet meer?

We leggen geen openbare ruimte meer aan waarbij niet is nagedacht over hoe deze bijdraagt aan de gezondheid en veiligheid van onze inwoners.

Wat ik belangrijk vind? Voldoende natuur om van te genieten en daardoor ook een bijdrage te kunnen leveren aan het milieu en de toekomst van onze kleinkinderen.

Mens, dier en plant: een gezond ecosysteem

Stedelijke ontwikkelingen en economische groei zijn belangrijk voor mensen. Maar kunnen negatieve gevolgen hebben voor de natuur, biodiversiteit, gezonde bodem en de waterkwaliteit. Er ontstaat spanning als we niet kunnen ontwikkelen doordat er beschermde planten of diersoorten aanwezig zijn, te veel stikstof wordt geproduceerd, of de waterkwaliteit wordt aangetast. We zetten daarom in op een goede balans door het behouden, beschermen en versterken van bestaande groene hoofdstructuren. Bij nieuwe ontwikkelingen hebben we extra aandacht voor klimaatadaptatie en gezondheid. We dragen bij aan een gezonde, groene leefomgeving waarin de mens, dier en plant een plaats hebben, met aandacht voor een gezonde bodem en biodiversiteit.

↑ Wat blijven we doen?

We behouden het (deels historische) groen en beschermen de groenhoofdstructuur. We compenseren groen dat moet wijken voor andere ontwikkelingen. Met duurzaam beheer behouden en versterken we de kwaliteit van de openbare ruimte. De openbare ruimte is klimaatadaptief ingericht en daardoor beter bestand tegen extreme hitte, droogte en wateroverlast. We blijven inwoners en bedrijven activeren door middel van onze Wijkdeals en het vergroenen van bedrijventerreinen. We blijven ook op particulier terrein aan deze opgave te werken. Daarnaast gaan we door met het vergroenen van straten en (school)pleinen. We blijven de 3-30-200 regel hanteren uit het Groenkompas, zodat iedereen op pantoffelafstand (ommetjes) en tijdens routes (voor de langere afstanden) van groen kan genieten. Dat betekent dat iedereen vanuit een plek in Breda minimaal 3 bomen kan zien, op maximaal 30 minuten fietsen een groter natuurgebied te vinden is en op 200 meter een kleinere groene plek is.

↔ Wat doen we anders?

We willen dat de openbare ruimte bijdraagt aan onze gezondheid en zetten meer in op ontmoeten en bewegen. We maken onze werklandschappen en onze woonomgeving groener, beweegvriendelijker en goed toegankelijk. We stimuleren wandelen en fietsen. Bij gebiedsontwikkelingen en aanpassingen door energietransitie kijken we eveneens waar een bijdrage geleverd kan worden aan een groene, gezonde omgeving. Waar het veilig kan laten we bladafval liggen en planten we de juiste boom op de juiste plek. Zo versterken we het ecosysteem.

☆ Wat doen we extra?

We hebben meer oog voor biodiversiteit en een gezonde bodem. Het stedelijk groen wordt een steeds belangrijkere drager voor bewegen en ontmoeten. We voegen experimenteerplekken en ook speelplekken toe, waar de ondergrond niet vanzelfsprekend uit rubber tegels bestaat.

We stimuleren particulieren en ondernemers met nieuwe vormen van publiek-private samenwerking om te vergroenen en zo gezondheid en klimaatadaptatie te versterken, ook op particulier terrein. Specifiek bij ziekenhuizen, zorginstellingen, scholen, speelplaatsen en kinderdagverblijven zorgen we voor een inrichting die hierbij aansluit. We versterken de Bredase groene identiteit. We versterken de groenstructuur en voegen parken en andere rustige plekken toe.

✕ Wat doen we niet meer?

We gaan bomen minder snoeien. We laten bomen, waar de situatie en veiligheid dit toelaat, zoveel mogelijk in hun natuurlijke vorm groeien. We gaan minder maaien waar dat kan en vormen gazons om naar bloemrijk grasland. Zo voegen we schaduwwerking en biodiversiteit toe. Dit leidt tot een gezondere omgeving.

Afspraken boven- en ondergronds ruimtegebruik

De grote fysieke transitie vragen om grote ingrepen in de openbare ruimte. Het wordt nóg drukker onder de grond. En dat betekent ook veel voor het bovengronds gebruik van de openbare ruimte. Aanpassingen in de ondergrondse infrastructuur leiden vaak tot hoge kosten. Door efficiënte afspraken met partners zorgen we voor een betere balans en slimme invulling van de openbare ruimte, zowel bovengronds als ondergronds.

↑ Wat blijven we doen?

Om als stad groeibestendig te blijven, behouden en versterken we bestaande weg-, water- en groenstructuren. We blijven in goed overleg met externe partijen afstemmen over de ondergrond. Dat doen we op de gezamenlijke programmeertafels. Door de ondergrondse belangen tijdig mee te wegen, kunnen we ontwikkelingen beter met elkaar in de pas laten lopen en verkleinen we de kans op kapitaalvernietiging en vergroten we de tijds-efficiëntie.

↔ Wat doen we anders?

We nemen meer de regie en leggen in afspraken met externe partijen vast hoe we in Breda met de ondergrond omgaan. We willen de toename van het aantal vaste objecten die geen bijdrage leveren aan groen, bewegen en ontmoeten in de openbare ruimte zoveel mogelijk beperken.

Denk hierbij aan pakketkasten, transformatorhuisjes, etc. Nutsvoorzieningen verwerken we op een efficiënte en waar dat kan op een creatieve manier, bijvoorbeeld in gebouwen of in combinatie met groen. Waar mogelijk leggen of herschikken we kabels en leidingen, in gezamenlijk bepaalde profielen, om ruimte in de ondergrond te winnen/besparen en zo meer flexibiliteit en vrijheid te hebben bij het inrichten van de bovengrond.

☆ Wat doen we extra?

Bomen kunnen zich goed ontwikkelen als er voldoende ondergrondse groeiruimte is. Daarom geven we bomen die onderdeel uitmaken van de hoofdboomstructuur zoveel mogelijk voorrang boven kabels en leidingen. Als uitvoeringsinstrument van deze visie wordt beleid “objecten in de openbare ruimte” opgesteld dat de juridische vormgeving en de afwegingen voor deze objecten in de openbare ruimte regelt.

✕ Wat doen we niet meer?

Waar er voldoende ruimte is voor voorzieningen en bomen, leggen we geen gesloten verharding meer boven kabels en leidingen. Dit om kapitaalvernietiging te voorkomen. Bij bomen stappen we af van stammen tellen, maar kijken we naar boomkroonbedekking en boomkroonvolume. Dit helpt bij het leggen van de ruimtelijke puzzel en het inpassen van bomen de stedelijke ontwikkelingsprojecten.

Ontwerpen met oog voor beheerbaarheid

De kwaliteit van een ontwerp voor de openbare ruimte hangt af van veel verschillende factoren. We kunnen een prachtig ontwerp maken vanuit architectonisch en technisch perspectief. Of vanuit het perspectief van de verschillende gebruikers. Maar ook de beheeraspecten zijn van groot belang. Door de eisen van beheer eerder in het ontwerpproces mee te nemen wordt ‘ontwikkelen beheren’ de norm. Hierdoor wordt het ontwerp ook te beheren. Dat is efficiënter, duurzamer en levert een mooier eindresultaat. En dus een kwalitatief hoogwaardige openbare ruimte, die beter schoon, heel en veilig te houden is.

↑ **Wat blijven we doen?**

Ontwerp, beheer en onderhoud van de openbare ruimte is een gezamenlijke opgave. Dat blijven we zo zien en daar blijven we op investeren.

↔ **Wat doen we anders?**

Het beheer van de openbare ruimte is belevingsgestuurd en stelt de gebruiker centraal. Dat wil zeggen beheer en onderhoud op basis van behoeften en hoe gebruikers deze ervaren. Dat kan soms anders zijn dan hoe ontwerpers of beheerders hiernaar kijken. Maar het betekent niet 'u vraagt, wij draaien': beheer en onderhoud zijn immers een gezamenlijke opgave van de hele gemeenschap. We nodigen (toekomstige) gebruikers uit om met ons mee te doen.

☆ **Wat doen we extra?**

We maken met externe partijen zoals projectontwikkelaars, institutionele beleggers, nutspartijen en aannemers goede afspraken over beheer en onderhoud. We werken met omgevingsmanagement en geven inwoners en ondernemers een stem.

We werken het begrip immersief ontwerpen verder uit. Dat is de wijze van ontwerpen waarbij iemand in een ervaring wordt ondergedompeld, waar een verhaal wordt verteld, en waar een beleving wordt toegevoegd, denk aan een Virtual Reality-bril of een belevingsroute.

✕ **Wat doen we niet meer?**

We kijken niet meer alleen naar de esthetische en technische kwaliteit van een ontwerp, maar ook naar het eindresultaat in gebruik. Hierbij spelen het beheer en de stem van de gebruikers een belangrijke rol.

Waar mogelijk uniek, waar nodig standaard

Een openbare ruimte met betekenisvolle plekken prikkelt de zintuigen van mensen van alle leeftijden. Kunstwerken, architectuur of toegepaste materialen verwijzen naar verhalen, erfgoed of de geschiedenis van een plek en dragen bij aan de eigenheid. Betekenisvolle plekken zijn plekken waar mensen samenkomen, waar ze zich verbonden voelen, begrijpen wat ze zien en waar ze zijn. Plekken met een identiteit en een functie. Waar activiteiten worden georganiseerd en waar levendigheid is. Historische en culturele locaties zijn daarbij voorbeelden die van grote waarde zijn. De betekenisvolle plekken in stad, dorpen, wijken, buurten en buitengebied willen we behouden, versterken en toevoegen. Deze plekken geven identiteit en eigenheid en zorgen ervoor dat mensen zich thuis voelen. Maar we zetten ook in op standaardisatie. Bijvoorbeeld in materiaalgebruik en inrichtingsprincipes. Dit zorgt voor eenheid en herkenbaarheid. En standaardisatie draagt bij aan efficiëntie en kostenbesparing. In het Handboek Openbare Ruimte schetsen we straks de kaders voor ontwerp, uitvoering en beheer van de openbare ruimte.

Ervaring en verwondering is wat Breda uniek maakt. Dwalen door de stad heen en mooie, knusse plekken ontdekken. Groen en verlichting is wat voor mij de beeldkwaliteit bepaalt voor deze ruimtes.

↑ **Wat blijven we doen?**

De betekenisvolle plekken in stad, dorpen, wijken, buurten en buitengebied willen we behouden, versterken en toevoegen. Deze plekken geven identiteit en eigenheid en zorgen ervoor dat mensen zich thuis voelen.

↔ **Wat doen we anders?**

Betekenisvolle plekken worden aantrekkelijk en waar mogelijk groen ingericht. De openbare ruimte mag verrassen en biedt zowel ruimte voor rust als reuring. Samen met onze partners zetten we ons in om deze plekken uitnodigend, aantrekkelijk en sociaal veilig voor iedereen te maken en te houden.

☆ **Wat doen we extra?**

Vergeten of onderbenutte plekken krijgen een nieuwe, soms tijdelijke, invulling. Bijvoorbeeld door ze om te vormen tot verblijfsruimte zoals een park, speelplek of creatieve plek. Technologie speelt een belangrijke rol en voegt betekenis en beleving aan specifieke plekken toe. We hebben aandacht voor circulariteit.

✕ **Wat doen we niet meer?**

Op basis van deze visie stellen we een Handboek Openbare Ruimte voor Breda op. Op basis van het Handboek gaan we bij het ontwerp en de inrichting van de openbare ruimte niet langer uit van een 'blanco vel'. Standaarden en typologieën in materialen en inrichtingsprincipes worden hierin vastgelegd. Maatwerk is straks de uitzondering. Hierdoor werken we efficiënter en besparen we kosten en tijd. Daarnaast creëren we eenheid en herkenbaarheid in de openbare ruimte.

Balans tussen rust en reuring

Breda biedt ruimte voor dynamiek en levendigheid in specifieke gebieden. Tegelijkertijd hechten we waarde aan plekken waar inwoners en bezoekers zich kunnen terugtrekken en tot rust kunnen komen. We zoeken naar balans tussen rust en reuring, tussen leefbaarheid en levendigheid. Er worden hiervoor samen met onze partners heldere kaders opgesteld. De openbare ruimte blijft hierdoor een fijne plek om te bewegen en te ontmoeten, op welke schaal en manier dan ook, in balans en met respect voor elkaar.

↑ **Wat blijven we doen?**

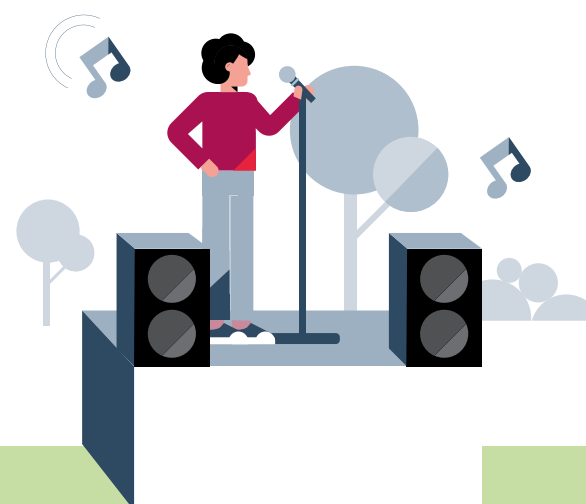
Er is in Breda ruimte voor recreatie en activiteiten in de openbare ruimte. Door goed beheer blijft de openbare ruimte prettig en verzorgd. Daarnaast zijn er voldoende rustige plekken, waar mensen zich terug kunnen trekken.

↔ **Wat doen we anders?**

Festivals, evenementen en andere activiteiten geven kleur aan Breda, zorgen voor ontmoeting en dragen bij aan de identiteit van onze stad, dorpen, wijken en buurten. Daarbij houden we rekening met de omgeving en de toenemende drukte in de openbare ruimte. Bij (herstel)maatregelen pakken organisatoren eveneens een rol. We ontsluiten groen en water en maken deze meer beleefbaar voor beweging en recreatie, aan de hand van een goede zonering.

Voor mij is het belangrijk om te kunnen genieten van festivals, markten of evenementen in Breda, maar ik vind dat dat niet ten koste moet gaan van de natuur en het groen. Dus ik hoop dat dit hand en hand kan gaan.

☆ **Wat doen we extra?**

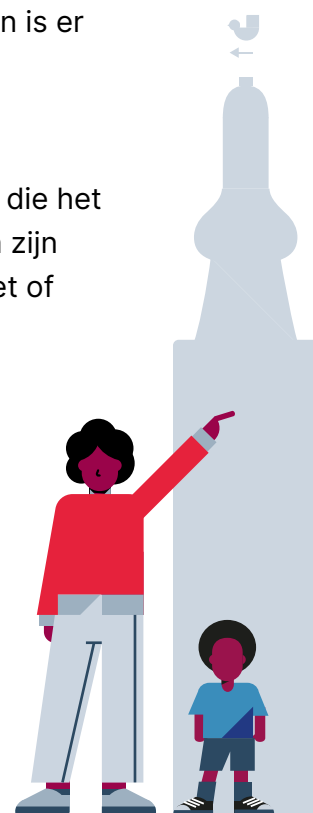
We maken duidelijke keuzes: reuring vindt plaats op de daarvoor bestemde en afgestemde locaties, rust is meer te vinden in het buitengebied (natuur) en in de woonstraten. Lokale, kleinschalige activiteiten daargelaten. We zoeken bewust de balans door te zorgen voor extra rustige plekken. Pleinen, parken en plekken aan het water worden beter benut en ingericht voor meer divers en intensiever gebruik, waar het kan. Ook maken we het beter toegankelijk en beleefbaar. Door nieuwe parken en andere plekken toe te voegen is er spreiding van drukte.

✕ **Wat doen we niet meer?**

We kiezen nadrukkelijk voor activiteiten en recreatie die het Bredase profiel en de lokale economie versterken en zijn terughoudend bij activiteiten en recreatie die hier niet of minder aan bijdragen.

Ruimte voor cultuuruitingen en zichtbaarheid van historie en behoud van bepalende bebouwing uit oude maar zeker ook recentere tijden.

Multifunctioneel en tijdelijk gebruik

Het gebruik van de openbare ruimte is dynamisch en continue in ontwikkeling. Dit heeft te maken met de steeds veranderende behoeften van gebruikers. De identiteit en eigenheid van de Bredase openbare ruimte is waardevol, maar we willen ook rekening houden met het toekomstig gebruik. Dit betekent dat we bestaande kwaliteiten behouden en sommige plekken juist flexibel (op verschillende manieren en momenten) willen gebruiken. Bij de inrichting van de openbare ruimte hebben we meer aandacht voor multifunctioneel en tijdelijk gebruik. Dit vraagt om een andere benadering.

↑ **Wat blijven we doen?**

Voor een unieke Bredase openbare ruimte behouden, versterken of creëren we plekken met een eigen identiteit, uitstraling of sfeer.

↔ **Wat doen we anders?**

Rauwere plekken mogen gebruikt worden en krijgen een nieuwe, tijdelijke invulling voordat er een nieuwe bestemming komt. Denk bijvoorbeeld aan een tijdelijke invulling voor een braakliggend terrein. We laten levendigheid ontstaan op betekenisvolle plekken, en creëren tijdelijke experimenteerplekken voor verschillende doelgroepen. De openbare ruimte wordt, rekening houdend met de wettelijke eisen waaraan wij als gemeente moeten voldoen, belevingsgestuurd beheerd. Dat betekent dat het beheer aansluit op de behoefte van verschillende gebruikers. De openbare ruimte is geschikt voor zowel huidige als toekomstige generaties, met aandacht voor plekken voor kinderen en jongeren, veilige stoepen en goede verlichting.

☆ **Wat doen we extra?**

Samen met inwoners en ondernemers zorgen we voor een groene verblijfsruimte in Breda, die uitnodigt om te ontmoeten, te ontspannen en te bewegen. Zo investeren we samen in beweegvriendelijke buurten. Collectieve ruimtes worden zoveel mogelijk openbaar toegankelijk, denk aan binnentuinen, volkstuinen, begraafplaatsen, schoolpleinen en sportparken. Bij betekenisvolle plekken geven we extra aandacht aan het beheer en onderhoud. Door middel van data en digitale technieken wordt de openbare ruimte efficiënter beheerd en wordt betekenis en beleving aan bepaalde plekken toegevoegd.

✕ **Wat doen we niet meer?**

Vanwege de beperkt beschikbare ruimte voegen we zo min mogelijk vaste elementen in de openbare ruimte toe, die niet bijdragen aan bewegen, ontmoeten en gezondheid. Hierdoor kan de openbare ruimte flexibel (op verschillende manieren en momenten) worden gebruikt. Stedelijk groen, pleinen en andere (evenementen)locaties zijn geschikt voor uiteenlopende en intensievere vormen van gebruik, zoals spelen, ontspannen en ontmoeten.

Gebiedsgerichte aanpak: de focusgebieden

Centrumgebied, beleefbaar en gastvrij

In het centrumgebied ligt de focus op het versterken van de identiteit en het behouden van de leefbaarheid, ondanks de toenemende drukte in 2040. De nadruk ligt op beleving en gastvrijheid. We versterken de Bredase identiteit door erfgoed en cultuur een prominente rol te geven. Door groen en andere klimaatadaptieve toepassingen wordt het centrumgebied aantrekkelijker en gezonder (denk aan de gevolgen van onder andere hittestress).

Makkelijke toegankelijkheid met daar omheen rust. Dus ondergrondse parkeergarages, die het boven de grond rustig en groen maken.

De functiemix in het centrum van Breda is van groot belang voor het gebruik van de openbare ruimte. Er is een combinatie van parken, wonen, evenementen, winkels, horeca, stoepen, wegen, groen en parkeren. Uit de resultaten van onze onderzoeken en gesprekken met partners blijkt overduidelijk dat het behouden van de rust in de stad belangrijk is, dat doen we onder andere door een groene, klimaatadaptieve inrichting en mobiliteit in de verblijfsgebieden te stimuleren. Daarnaast voegen we parken en andere rustige plekken toe. De toenemende drukte betekent ook in het centrum dat schoon, heel en veilig continue aandacht vraagt. Dit zijn belangrijke randvoorwaarden voor beleving en gastvrijheid. Al eerder hebben we aangegeven dat waar veel mensen met verschillende behoeftes samenkomen, dit kan gaan schuren, zeker tussen de behoefte aan rust en aan reuring. In het centrum geldt dit bij uitstek. Daar zit spanning op.

Goede verbindingen vanuit het centrum (en het station) met andere gebieden zijn ook belangrijk: fietsverbindingen naar de buitengebieden, woonwijken en werkgebieden aan de rand van de stad. Daarom zetten we naast ommetjes, om dichterbij huis te kunnen wandelen, ook in op goede (fiets)routes.

We betrekken inwoners en ondernemers door middel van omgevingsmanagement (communicatie en participatie) en creëren draagvlak voor nieuwe plannen. Inwoners en ondernemers dragen bij aan het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Collectieve buitenruimte wordt zo veel mogelijk (semi-)openbaar.

Woonwijken, gemeenschapsgevoel

In de woonwijken ligt de focus op verdere verdichting door het toevoegen van woningen en het blijven bieden van de juiste voorzieningen voor inwoners, zoals groen en ontmoetingsruimte.

In de woonwijken speelt vooral het gemeenschapsgevoel en de eigen identiteit van wijken, ook in tijden van stedelijke groei. Daarom hebben we aandacht voor betekenisvolle plekken en beweegvriendelijke buurten, waaronder speelplekken. Het verdichten van woonwijken gaat zo min mogelijk ten koste van groene ruimte. We streven naar bereikbaar groen op pantoffelafstand en hanteren de 3-30-200 regel uit het Groenkompas. Ontwikkelaars wordt gevraagd hier eveneens een bijdrage aan te leveren. Hierbij kijken we naar de uiteenlopende behoeften van inwoners. Ons beheer is belevingsgestuurd. Wat niet betekent dat we voor alle doelgroepen in alle woonwijken verschillende voorzieningen creëren. De focus ligt in dat geval op kinderen, jongeren en ouderen, mede afhankelijk van de samenstelling van de wijk.

We betrekken inwoners en ondernemers door middel van omgevingsmanagement (communicatie en participatie) en creëren draagvlak voor nieuwe plannen. Inwoners en ondernemers dragen bij aan het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Dat doen we onder andere met onze Wijkdeals, waarbij inwoners het beheer en onderhoud voor hun rekening nemen.

Dorpen, identiteit versterken

In de dorpen ligt de focus op behoud van de eigen identiteit en het in stand houden van voorzieningen. We versterken het dorpse karakter. Er is behoefte aan het dichtbij en in verhouding brengen van voorzieningen, passend bij de schaal en behoeften van de dorpen. Binnen de dorpen wordt vooral aandacht gevraagd voor het behouden en versterken van de leefbaarheid en veiligheid. Dat doen we door in te zetten op verbinding door middel van ontmoeting en een groene inrichting waar dat kan. Ook hier hebben betekenisvolle plekken een streepje voor in beheer en onderhoud.

We betrekken inwoners en ondernemers door middel van omgevingsmanagement (communicatie en participatie) en creëren draagvlak voor nieuwe plannen. Inwoners en ondernemers dragen bij aan het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Dat doen we onder andere met onze Wijkdeals.

Werklandschappen, gezonde werkomgeving

Bij de werklandschappen ligt de focus op klimaatadaptatie, bereikbaarheid en het zien van bedrijventerreinen als onderdeel van de stad. Deze gebieden hebben aantrekkingskracht en zorgen ervoor dat mensen ook graag in Breda willen werken. Er is behoefte aan het verbeteren van de bereikbaarheid van bedrijventerreinen via openbaar vervoer, gezonde mobiliteit en deelmobiliteit en het verhogen van de veiligheid en sociale controle. Werklocaties en bedrijventerreinen richten we klimaatadaptief en beweegvriendelijk in. Zo creëren we gezonde werklandschappen. Dat doen we samen met ondernemers.

Buitengebied, balans tussen recreatie en rust

Het buitengebied staat voor de uitdaging om natuur, recreatie en verduurzaming van het agrarisch gebied in balans te brengen. Het buitengebied is ook de plek waar ondernemers een bedrijf hebben en waar lokaal voedsel wordt verbouwd. We zijn zuinig op ons mooie buitengebied en zoeken naar een goede balans tussen recreatie en rust in natuurgebieden. Daarbij zetten we in op beleefbaar groen en water. Specifieke vormen van ondermijning zien we vaker in het buitengebied. Drugsdumpingen bijvoorbeeld zijn een aanslag op de natuur en kunnen gevaarlijk zijn voor inwoners en bezoekers. Het aanlijnen van honden helpt om natuurgebieden te beschermen.

We stimuleren wandelen en fietsen voor (lokale) recreanten door middel van goede verbindingen en routes. We versterken de historische groene (en blauwe) identiteit van Breda. Hierbij onderzoeken we hoe we agrariërs kunnen betrekken en perspectief kunnen bieden.

5

Het vervolg

Op naar de uitvoering

De Visie Openbare Ruimte Breda 2040 focust op een groene en gezonde omgeving, zonder daarbij alle andere functies in de openbare ruimte tekort te doen. Ook daar moet ruimte voor blijven. We kiezen voor Breda als Stad in een Park die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten. De openbare ruimte is toegankelijk en fysiek en sociaal veilig. Belangrijke pijlers zijn beleefbaarheid en beheersbaarheid. Schoon, heel en veilig is dus de basis: die is op orde. Dat mag men van ons verwachten. Met meer aandacht voor fysieke en mentale gezondheid ontstaat een gezonde biotoop.

Breda in 2040

In deze visie versterken we het fundament en brengen de basis op orde. We zetten in op betekenisvolle plekken en beweegvriendelijke buurten. We voegen zo min mogelijk vaste objecten toe die geen bijdrage leveren aan bewegen en ontmoeten. Boven- en ondergrond brengen we meer in balans. In verblijfsgebieden zijn verblijfsfuncties om te bewegen en ontmoeten extra belangrijk. We willen geen aangeharkte stad zijn, de openbare ruimte is er om gebruikt en beleefd te worden. We versterken de Bredase (groene) identiteit en investeren in ommetjes en routes om die beleefbaar te maken.

We kiezen voor rust en reuring. We voegen parken en andere rustige plekken toe. Collectieve buitenruimte wordt zoveel mogelijk (semi-) openbaar. We zetten in op groen op pantoffelafstand. We voegen speel-, beweeg- en ontmoetingsplekken toe, met extra aandacht voor kinderen, jongeren en ouderen. Die hoeft niet altijd aangeharkt en af te zijn. We blijven in ontwikkeling. We kiezen voor robuuste structuren met ruimte voor flexibel en tijdelijk gebruik. De openbare ruimte wordt klimaatadaptief ingericht om extreme hitte, droogte en wateroverlast beter op te kunnen vangen.

De openbare ruimte is er om gebruikt te worden. We stellen de gebruiker centraal. Dat is niet hetzelfde als 'u vraagt, wij draaien'. Wederkerigheid is het uitgangspunt. Beheer en onderhoud van

de openbare ruimte is een gezamenlijke opgave voor de hele gemeenschap. Dit pakken we samen aan. Ook stimuleren we inwoners en bedrijven een bijdrage te leveren aan gezondheid door particuliere gronden klimaatadaptief in te richten. Het ontwerp en de inrichting van de openbare ruimte is beheerbaar. We zetten in op slimmer beheer en onderhoud van de openbare ruimte door het toepassen van data en technologie.

Samen aan de slag

We vertalen deze visie naar een vierjarig uitvoeringsprogramma, een methodiek areaaluitbreiding en een Handboek Openbare Ruimte. Er worden afwegingen gemaakt om verschillende functies op een geschikte manier te combineren en juridisch vorm te geven. Hiervoor wordt een beleid "objecten in de openbare ruimte" opgesteld dat de juridische vormgeving en de afwegingen voor deze objecten in de openbare ruimte regelt.

Samenwerken aan een leukere omgeving. Stel materiaal beschikbaar als gemeente om de straat of buurt te onderhouden. Snoeien, harken en plastic ruimen kunnen mensen zelf. Dit zorgt voor saamhorigheid en bespaart de gemeente werkuren.

Bij de uitvoering van deze visie betrekken we de omgeving. Wij hechten als gemeente waarde aan omgevingsmanagement. Communicatie en participatie zijn hierbij een onmisbaar onderdeel. Het draagt bij aan een gevoel van betrokkenheid en begrip bij aanpassingen in de openbare ruimte. We gebruiken hiervoor twee handleidingen: het [communicatiebeleid van Gemeente Breda](#) en de [participatieleidraad](#).

Het gemeentelijke communicatiebeleid vertelt hoe we communiceren met onze omgeving. We communiceren met impact. We communiceren op een manier die past bij de behoefte van de samenleving: begrijpelijk, eerlijk en persoonlijk. Wat betekent dit voor communicatie in en over de openbare ruimte? We communiceren altijd herkenbaar als gemeente, en in eenvoudige taal. We nemen mensen tijdig mee in plannen en projecten. En dat doen we persoonlijk. We richten ons op degenen voor wie de communicatie relevant is, via het kanaal dat hen het beste past.

Volgens de Omgevingswet is participatie een vereiste bij een aanvraag voor een ruimtelijk initiatief. De participatieleidraad van Gemeente Breda vormt de basis voor een zorgvuldig proces, met alle ruimte om informatie te delen en het goede gesprek te voeren. De inzet van communicatie en participatie blijft maatwerk, afhankelijk van het type project. Communicatie zet bij voorkeur aan tot activatie en gesprekken. Sowieso geldt altijd de eerste trap van de participatieladder: informeren.

Goede en tijdige informatievoorziening zorgt ervoor dat inwoners, ondernemers en andere betrokkenen begrijpen wat er in hun leefomgeving gebeurt en waarom deze werkzaamheden belangrijk zijn. Dit helpt om overlast te beperken, begrip te vergroten en zorgt ervoor dat inwoners de openbare ruimte op de juiste manier blijven gebruiken. In andere gevallen stimuleren we inwoners actief om deel te nemen in het beheer en de ontwikkeling van de openbare ruimte.

Colofon

Copyright Gemeente Breda

Juni 2025

Afbeeldingen

Cover: Iris Vermeij i.o.v. Breda Marketing, 25 juni 2024

Pagina 2 en 3: Illustratie: www.schetsontwerp.com, 2025

Pagina 10 en 11: VisitBrabant, 2023

Pagina 20 en 21: Bureau Duizenddingen i.o.v. Breda Marketing,
30 mei 2021

Pagina 28 en 29: Bureau Duizenddingen i.o.v. Breda Marketing,
27 december 2021

Pagina 36 en 37: Gemeente Breda, Beeldwerkt, 31 mei 2023

Pagina 54 en 55: Gemeente Breda, 5 sep 2022

Pagina 59: Gemeente Breda, Jimke Joling, 13 september 2023

Vormgeving

Schinkelshoek Communicatie

